

DE KRONKELAAR
KINDCENTRUM

Burgerschap beleidsplan

Inhoud

1.1 Wat is burgerschapsonderwijs	3
1.2 Doel van het beleidsplan	3
1.3 Inhoud van het beleidsplan	4
2. Onze school	4
2.1 Wie wij zijn	5
2.2 Wie onze school bezoeken	6
2.3 Hoe onze leerlingen de school verlaten	6
2.4 De achtergrond van ons team	7
3. Visie op burgerschapsvorming	8
3.1 Actief Burgerschap en sociale integratie: definiëring en wettelijke opdracht	8
3.2 Onze visie op burgerschapsonderwijs	9
3.3 Doelen van ons burgerschapsonderwijs	10
3.4 Burgerschap in drie domeinen	11
3.4.1 Identiteit	11
3.4.2 Democratie	12
3.4.3 Participatie	12
4. Burgerschap in de praktijk	12
5. Overzicht activiteiten die we uitvoeren op het gebied van burgerschap	15
6 Wijze van evalueren en in beeld brengen van de opbrengsten van het burgerschapsonderwijs .	16

1.1 Wat is burgerschapsonderwijs

Burgerschapsonderwijs gaat over de ontwikkeling van leerlingen tot democratische burgers. Zij krijgen daarvoor kennis en vaardigheden aangeboden, ze worden gestimuleerd eigen opvattingen te ontwikkelen en een democratische houding te vormen. De kern wordt gevormd door democratie en diversiteit, afgeleid van de wettelijke opdracht.

Leerlingen Kronkelaar bij het Kindervragenuur 2022

Bij burgerschapsonderwijs staan drie basiswaarden centraal die van belang zijn in de democratische, pluriforme samenleving: **vrijheid, gelijkheid en solidariteit**. Ook leren de leerlingen over historische contexten waar de drie basiswaarden, maar ook democratie en de democratische rechtsstaat uit zijn voortgekomen.

Voor leerlingen is de school een oefenplaats voor democratie en het omgaan met diversiteit. Leerlingen leren hoe ze actief kunnen meedoen in een democratische cultuur. Ze leren over besluitvormingsprocessen en de invloed die zij hierop kunnen uitoefenen – passend bij hun situatie en mogelijkheden.

Burgerschapsonderwijs daagt leerlingen ook uit om verbanden te leggen tussen hun eigen leefwerelden en grotere (mondiale) maatschappelijke vraagstukken. Het gaat om globalisering, duurzaamheid en technologie. Leerlingen leren kritisch na te denken en te reflecteren op complexe, vaak ethisch geladen vraagstukken. Door het ontdekken van mogelijkheden om zelf iets te doen aan deze vraagstukken, ontwikkelen leerlingen een actieve houding. Zij leren in gesprek te gaan met anderen en elkaars standpunten te bevragen. Zo ontwikkelen zij hun eigen opvattingen.

Het ontwikkelen van burgerschapscompetenties van leerlingen is een kerntaak van het onderwijs. Dit draagt eraan bij dat zij hun eigen normen en waarden herkennen en daarmee een eigen identiteit kunnen vormen. Scholen zijn wettelijk verplicht aandacht te besteden aan actief burgerschap en sociale integratie. Dat hoeft niet in een apart vak. Burgerschap kan in andere vakken worden geïntegreerd.

1.2 Doel van het beleidsplan

Voor u ligt het burgerschap beleidsplan van BS de Kronkelaar. Het doel van dit beleidsplan is om weer te geven wat onze visie op burgerschapsonderwijs is en hoe wij hier in de school aan werken. Het beleid is er voor ouders van de school en andere geïnteresseerden, als inkijk in de wijze waarop wij ons burgerschapsonderwijs vorm geven. Daarnaast richt het beleid zich ook op het leerkrachtenteam als houvast bij het vormgeven van het vak burgerschap. Het beleidsplan is een document dat regelmatig zal worden geëvalueerd en waar nodig bijgewerkt, zodat de meest recente informatie in het beleid is opgenomen.

1.3 Inhoud van het beleidsplan

Het beleidsplan omvat inhoudelijk o.a. de visie van de school en de visie op burgerschapsonderwijs. Ook wordt in dit plan beschreven waar we als school aan werken op gebied van burgerschapsvorming en hoe wij dit in de dagelijkse praktijk aanpakken. Daarnaast leest u in dit plan hoe we als school evalueren op ons burgerschapsonderwijs, welke ambities wij hebben op dit gebied en welke taken er liggen voor de werkgroep. Wij hebben ernaar gestreefd het plan zo kort en krachtig mogelijk vorm te geven. Wij kiezen ervoor om onze ambities uit te werken voor meerdere leerjaren, zodat burgerschapsonderwijs altijd de aandacht heeft bij ons op school.

2. Onze school

Basisschool de Kronkelaar is voor onze regio een middelgrote moderne dorpschool en staat op een prachtige plek midden in een park aan de Tamarinde in Wagenborgen. De school is voortgekomen uit een fusie van obs de Waarborg en Cbs de Blinke. Op 01-08-2016 zijn na een intensieve voorbereiding de beide scholen gefuseerd tot bs de Kronkelaar. We zijn dus een samenwerkingschool.

Onze leerlingen zijn grotendeels afkomstig uit het dorp Wagenborgen, maar ook uit omliggende dorpen zoals Nieuw-Scheemda, Meedhuizen en Siddeburen.

In onze omgeving/regio hebben we te maken met veel veranderingen. Zo gaat de bevolkingskrimp in onze regio onverminderd voort en wordt de regio geplaagd door aardbevingsproblematiek.

Onze school heeft een dorpsfunctie. De school is gefuseerd per 01-08-2016. De samenwerking is tot stand gekomen door het besef van beide scholen, besturen, ouders en MR-en, dat een grote, stabiele dorpschool meer perspectief biedt voor kwalitatief goed onderwijs in het dorp dan twee kleine scholen. De leerlingenaantallen in onze regio dalen nog steeds, er is sprake van een bevolkingskrimp. Op onze samenwerkingschool is ruimte voor zowel de openbare als christelijke identiteit.

Het leerlingenaantal schommelt zo rond de 150 leerlingen en volgens de prognoses blijft dit aantal ook de komende jaren stabiel.

De school heeft een centrale rol binnen het dorp en werkt intensief samen met VNW (vrijwilligersnetwerk Wagenborgen) en andere instanties in het dorp. Op cultureel gebied hebben we bijvoorbeeld een samenwerking met de organisatie van de jaarlijkse herdenking bij het Joods Monument en met de muziekvereniging "In Corpore" die muziekprojecten op onze school verzorgt.

De school werkt samen met diverse instanties voor kinderopvang binnen het dorp. In het kindcentrum werken we samen met de peuteropvang van Kids2b.

2.1 Wie wij zijn

Wie wij zijn

Belangrijke thema's van ons onderwijsconcept zijn: ruimte en aandacht voor verschillen, aandacht voor de omgeving, samenwerking, veiligheid en ICT. Hieronder vertellen we hoe we daar aan werken.

Ruimte voor verschillen

Kinderen verschillen in veel opzichten van elkaar: in niveau, in tempo, in belangstelling en in talent. We houden rekening met verschillen door uitleg op verschillende manieren en naar behoefte te geven. En door opdrachten te laten aansluiten bij het niveau en de belangstelling van kinderen. Door een breed aanbod van vakken en (ook naschoolse) activiteiten ontdekken kinderen wat ze leuk vinden en waar ze goed in zijn. Zo willen we kinderen uitdagen en succeservaringen en plezier laten beleven in leren.

Aandacht voor de omgeving

Onze school werkt samen met ouders, organisaties en verenigingen in het dorp. Denk bijvoorbeeld aan activiteiten in samenwerking met het IVAK, de historische vereniging en erfgoed, het IVN en met sportverenigingen. In onze lessen besteden we op verschillende manieren aandacht aan onze omgeving en de natuur. We werken in onze moestuintjes en hebben een natuurlijk speelplein. Om te laten zien wat we doen, nodigen we dorpsbewoners regelmatig uit om in de school te komen kijken bijvoorbeeld tijdens de Kronkelmarkt.

Samenwerken

We vinden het belangrijk dat kinderen leren samenwerken. Daarom organiseren we samenwerkingsactiviteiten tussen verschillende leeftijds- en niveaugroepen. We werken groeps- overstijgend tijdens aan thema's of in een handvaardigheid circuit. Ook de samenwerking met ouders vinden we belangrijk. Zij kennen hun kind het beste. Er is dan ook structureel en op verschillende manieren contact met ouders.

Veiligheid

Kinderen voelen zich bij ons veilig doordat we duidelijke regels en afspraken hebben, respect hebben voor de ander, aandacht hebben voor een positieve omgang met elkaar, en open en eerlijk zijn naar elkaar toe. Ook maken we gebruik van het KiVa-programma, een schoolbreed programma gericht op positieve groepsvorming.

ICT

ICT is een belangrijk middel om eigentijds onderwijs te geven. We zetten ICT daarom in op alle gebieden waar het ons onderwijs kan versterken. We zijn hierin vernieuwend en zorgen voor een team dat goed geschoold is.

2.2 Wie onze school bezoeken

Op BS de Kronkelaar komen ouders en leerlingen binnen van verschillende achtergronden. Onze basisschool is een goede afspiegeling van de maatschappij. Onze leerlingen komen uit gezinnen van verschillende maatschappelijke posities (sociaaleconomische status). Dit wordt o.a. bepaald door opleidingsniveau, inkomensniveau en beroepsniveau van de ouders. Wij hebben zowel leerlingen van laagopgeleide als hoogopgeleide ouders in de school. Onze verwachtingen zijn bij alle leerlingen even hoog, ongeacht achtergrond van de leerling/het gezin. Ongeveer 5-7 procent van onze leerlingen heeft een niet-westerse migratieachtergrond, dit is lager dan het landelijk gemiddelde.

Circa 90% van onze leerlingen komt uit het dorp Wagenborgen zelf, de overige 10% uit de buitengebieden of andere dorpen in de directe omgeving.

- Leerlingen die bij ons op school komen hebben vrijwel allemaal gebruik gemaakt van een vorm van peuteropvang.
- Er zijn leerlingen met gedragsproblemen en/of leerproblemen. We hebben elk jaar een gespecificeerd overzicht van onze zorgleerlingen.
- Er zijn ongeveer 5% excellente leerlingen.
- Op basis van de nieuwe wegingssystematiek heeft BS de Kronkelaar een index van 30,3 (dat is gemiddeld te noemen).
- Relatief weinig allochtone leerlingen bezoeken onze school.
- We ervaren een toename in meervoudige problematiek binnen gezinnen.
- Het aantal leerlingen is volgens de prognoses stabiel voor de komende planperiode.
- De ouderbetrokkenheid is over het algemeen goed, de opkomst op ouderavonden en bij gesprekken is over het algemeen goed als het de leerlingen betreft.
- De ouderparticipatie kent vele vormen zoals ondersteuning bij vieringen en evenementen, het luizenopsporingsteam, hulp in de klas (bijv. met handvaardigheid), en de bibliotheekmedewerkers.
- We hebben een enthousiaste en betrokken ouderraad en medezeggenschapsraad.
- We hebben binnen onze populatie 16% laaggeletterden op basis van gegevens van de gemeente Eemsdelta.

2.3 Hoe onze leerlingen de school verlaten

Onze leerlingen worden opgeleid tot kritisch denkende jongvolwassenen met respect voor de wereld om hen heen.

Onze leerlingen hebben geleerd om naar elkaar te luisteren, voor elkaar te zorgen, elkaar(s)mening te respecteren en zijn zich bewust van de verschillen die er zijn. Ze hebben geleerd dat het niet erg is als iemand 'anders' is dan zichzelf en zijn in staat om gesprekken te voeren over deze verschillen.

Naast dat wij onze leerlingen sociaal-maatschappelijke tools meegeven, besteden we ook aandacht aan de politiek-democratische vorming. Kinderen leren over de democratie, we leren leerlingen over tolerantie, maar bespreken ook onderwerpen als macht en politieke instituties.

Dit is op schoolniveau bijvoorbeeld al aan de orde als wij 'stemmen' in de klas. Maar ook wanneer leerlingen elkaars werk beoordelen en elkaar feedback geven bijvoorbeeld. Onze leerlingenraad is ook een mooi voorbeeld van politiek-democratische vorming. Deze groep leerlingen vertegenwoordigt als het ware de stem van alle leerlingen bij ons op school.

2.4 De achtergrond van ons team

We werken op onze school met een hecht team van circa 15 mensen. Er werken 11 leerkrachten, een leerkrachtondersteuner, intern-begeleider, conciërge en directeur binnen dit team. Ook is er een vakdocent voor lichamelijke opvoeding.

Daarnaast maken we veel gebruik van vrijwilligers en hebben we elk jaar stagiaires van diverse opleidingen die we ook als (tijdelijke) teamleden beschouwen.

3. Visie op burgerschapsvorming

3.1 Actief Burgerschap en sociale integratie: definiëring en wettelijke opdracht

Actief Burgerschap verwijst naar de bereidheid en het vermogen deel uit te maken van een gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren.

Daarbij gaat het ons om het kúnnen en willen participeren in de samenleving. Op de scholen/kindcentra gaat het bij burgerschap ook expliciet om dóén: actief en betrokken omgaan met diversiteit, acceptatie en tolerantie.

Sociale integratie verwijst naar deelname van burgers (ongeacht hun etnische of culturele achtergrond) aan de samenleving, in de vorm van sociale participatie, deelname aan de maatschappij en haar instituties en bekendheid met en betrokkenheid bij uitingen van de Nederlandse cultuur.

Kerdoelen

Veel van de kerndoelen zijn met burgerschap en integratie verbonden: direct, zijdelings of in voorwaardelijke sfeer.

Aan integratie en burgerschap gerelateerde kerndoelen:

34	De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.
35	De leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht, als verkeersdeelnemer en als consument
36	De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger;
37	Leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen;
38	De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.
39	De leerlingen leren met zorg omgaan met het milieu;
47	De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen en buitenland, vanuit de perspectieven bestuur, cultuur en levensbeschouwing.
51	De leerlingen leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren.
52	De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.
56	De leerlingen verwerven enige kennis over krijgen en waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

3.2 Onze visie op burgerschapsonderwijs

De leerlingen van BS de Kronkelaar komen in meer of mindere mate in aanraking met mensen / kinderen met verschillende culturele en sociale achtergronden. We vinden het belangrijk dat onze leerlingen ervaringen opdoen met uiteenlopende waardenstelsels binnen de multiculturele samenleving. Wij vinden belangrijk dat de leerlingen leren zich respectvol naar elkaar en naar volwassenen te gedragen, ongeacht cultuur, religie of sociale achtergrond.

Ook constateren we dat de leerlingen van onze school opgroeien in een omgeving waar sprake is van een toenemend individualisme (ieder voor zich). Daarom willen wij dat onze school een veilige plek is waar leerlingen leren om verantwoordelijkheid te dragen voor zichzelf én voor hun omgeving.

Belangrijke kernbegrippen in dit kader zijn voor ons:

- veiligheid
- respect en tolerantie
- waarden en normen, regels en afspraken
- een open houding, geen vooroordeeldenker
- democratische houding;
- gelijkwaardigheid

Wij vinden het onze taak om de leerlingen op een goede manier voor te bereiden op de maatschappij. Ook nu al maken de leerlingen deel uit van de samenleving. Democratie en burgerschap zijn geen gebieden die in aparte lesjes onderwezen worden op school. Beiden maken deel uit van het pedagogisch klimaat op onze school. Hoe kinderen opgevoed worden, hoe personeelsleden met elkaar omgaan, de houding, kennis en vaardigheden die daarbij nodig zijn vormen het pedagogisch klimaat waarbij democratie een leidend principe is. Natuurlijk is opvoeden tot democratie niet alleen de taak van de school. Voor veel leerlingen heeft de opvoeding thuis, binnen de eigen levensbeschouwelijke gemeenschap, op straat, of in de vereniging meer invloed op het vormen tot democratische burgerschap dan het onderwijs. Dit betekent een relativering van de verwachtingen en van de effecten van burgerschapsvorming. Wij zijn van mening dat wij een gedeelde verantwoordelijkheid hebben voor de wijze waarop de toekomstige burger zich zal gaan manifesteren. Dat houdt in dat wij ons pedagogische klimaat en ons onderwijs zo inrichten dat er sprake is van een open en respectvolle leeromgeving gebaseerd op democratische waarden. En dan gaat het niet alleen om het overbrengen van kennis over democratie, maar vooral om kinderen te leren zich te gedragen in een democratische gemeenschap. Kinderen ontwikkelen zich als individu, en ook als lid van een groep. Hier hoort bij dat er door kinderen keuzes en afwegingen gemaakt moeten worden om samenwerking makkelijker te maken.

Coöperatieve werkvormen dragen bij aan het ontwikkelen van de vaardigheden die horen bij het maken van die keuzes en afwegingen. Coöperatief werken is daarom ook een onderdeel van ons instructieschema.

3.3 Doelen van ons burgerschapsonderwijs

We willen actieve en betrokken leerlingen in de school die om elkaar denken en daarbij zichzelf niet vergeten.

Met ons aanbod willen we wij de volgende doelen bereiken:

Kennis en kennisoverdracht

Een belangrijk aspect van burgerschapsvorming is kennisoverdracht. Dan gaat het om zaken als:

- Kennis van geestelijke stromingen als Hindoeïsme, Boeddhisme, Christendom, Islam
- Inrichting van de rechtspraak in Nederland
- De werking van democratie (verkiezingen, politiek partijen, Prinsjesdag)
- Discriminatie, Rechten van het kind, rechten van de mens

Maar kennis is lang niet het enige wat telt op onze school.

Houding/attitude

Daarnaast is het van groot belang dat kinderen een attitude ontwikkelen, die zich kenmerkt door:

- Openstaan voor de diversiteit aan opvattingen, geloven, etniciteit en culturen in onze samenleving;
- Actief deelnemen aan de samenleving
- Hanteren van basiswaarden zoals gelijkwaardigheid van mensen, vrijheid van meningsuiting en afwijzen van discriminatie;
- Het hebben van een democratische houding
- Verantwoordelijkheid willen en durven nemen
- Ontwikkelen van waarden en normen
- Samen werken en samenspelen
- Tegen ongewenste opvattingen, houdingen en gedragingen van leerlingen en leraren m.b.t. deze basiswaarden stellen wij ons met kracht te weer.

Reflectie en meningsvorming

Eveneens hechten wij er aan dat kinderen leren na denken (reflectie) en praten over (meningsvorming) de manier waarop ze in het leven staan en tegen de dingen aankijken.

Sociale vaardigheden

Wij streven er naar om leerlingen praktische vaardigheden bij te brengen waardoor ze zich sociaal competent gaan voelen en gedragen. Het gaat hierbij om:

- uitdrukken van eigen gedachten en gevoelens
- respectvol luisteren en respectvol kritiek geven
- ontwikkelen van zelfvertrouwen
- respectvol en verantwoordelijk omgaan met elkaar

Kindcentrum de Kronkelaar als oefenplaats

In het Kindcentrum leven we als leerlingen en leerkrachten met elkaar in een minisamenleving. In het Kindcentrum oefenen de leerlingen (en ook de leerkrachten) in het samenleven met elkaar. Wij zien daarom het kindcentrum als belangrijke oefenplaats voor het leren van houdingen/attitudes, reflectie/meningsvorming, en sociale vaardigheden. Dit doen wij door bijvoorbeeld:

- Het elkaar aanspreken wanneer je je niet houdt aan de afgesproken regels.
- Oefenen in democratie (eigen standpunt bepalen, samen een conflict oplossen, samen afspraken maken en nakomen).
- Leerlingen betrekken bij allerlei schoolaangelegenheden waarbij ze ook zelf met voorstellen komen en die uitwerken.
- Leerlingen te leren zelf conflicten op te lossen.

3.4 Burgerschap in drie domeinen

De concrete uitwerking van onze visie hebben we ondergebracht in drie domeinen: identiteit, democratie en participatie.

3.4.1 Identiteit

Om adequaat aan de samenleving deel te nemen moet je weten wie je zelf bent en waar je voor staat en moet je je bewust worden van wie je bent ten opzichte van anderen. Hierbij horen vragen als “bij wie voel ik met thuis”, “waar hoor ik bij”, uit welk milieu kom ik”, “wat betekent het voor mij dat ik een jongen of meisje ben”, “wat is mijn etnische komaf” en “hoor ik bij een geloofsgemeenschap”.

Om adequaat aan de samenleving deel te nemen moet je weten wie je zelf bent, waar je voor staat en moet je je bewust worden van wie je bent ten opzichte van anderen. Daarbij gaat het om vragen als:

- Bij wie voel ik me thuis
- Waar hoor ik bij?
- Wat betekent het voor mij dat ik een jongen/meisje ben?
- Wat is mijn etnische afkomst?
- Hoor ik bij een geloofsgemeenschap?

Reflectie op dit soort vragen vindt o.a. plaats door het gebruik van een methode voor sociaal-emotionele vorming (KiVa), de methode voor levensbeschouwing (trefwoord) en binnen het domein wereldoriëntatie, waar we aandacht besteden aan de Nederlandse cultuur en andere culturen. Ook geven we aandacht aan het feit dat we naast Nederlander ook Europees burgers en wereldburger zijn.

3.4.2 Democratie

Om adequaat deel te nemen aan de maatschappij moet je weten hoe een democratische samenleving werkt. Relevante vragen zijn daarbij:

- Wat zijn de spelregels van de democratie?
- Wat zijn de grondrechten en wat zijn de maatschappelijke plichten?
- Waarover mag ik meepraten en meebeslissen?
- Hoe ga ik om met diversiteit?

In het Kindcentrum leren de leerlingen hoe de democratie werkt. Dit leren we hen o.a. tijdens de lessen wereldoriëntatie en door aandacht te besteden aan de actualiteit. Ook laten we de leerlingen deelnemen aan democratische processen door oefening in de praktijk. Bijvoorbeeld door zich vaardigheden eigen te maken om conflicten op te lossen, het organiseren van schoolverkiezingen of verkiezingen voor de leerlingenraad.

Vervolgens mogen leerlingen deze vaardigheden in de praktijk brengen. Het Kindcentrum als oefenplaats.

3.4.3 Participatie

Actief Burgerschap betekent in het Kindcentrum ook dóén: deelnemen aan de samenleving. Participatie betekent zowel:

- Deelname een politiek besluitvorming (relatie burgeroverheid)
- Deelname aan maatschappelijke verbanden (burgers onderling)

Kinderen leren kennismaken met maatschappelijke verbanden en we leren ze vaardigheden en houdingen aan om actief mee te doen in de samenleving. In het Kindcentrum leren leerlingen inspraak te hebben en worden ze uitgedaagd om initiatief en verantwoordelijkheid te nemen.

4. Burgerschap in de praktijk

In onderstaande schema's geven we aan op welke wijze we in de verschillende groepen concrete invulling geven aan burgerschapsvorming.

Wij hebben gekozen voor in groep 1 t/m 3 om met OA²SE te werken. In groep 4 t/m 8 werken we met Leskracht.

Wij gebruiken de methode KiVa en tot en de methode Trefwoord voor het aanbod van sociale vaardigheden en sociaal emotionele ontwikkeling.

In groep 1 t/m 3 werken wij thematisch en in 'leertuinen'. Dit doen wij aan de hand van het concept van OA²SE. OA²SE staat voor: Omvattend, Ambitieuw & Aantrekkelijk, Samenhangend onderwijs met Eigenaarschap voor zowel de leerkracht als de leerling. De term OA²SE is gekozen vanwege de afkorting, maar ook vanwege de metafoer: ontwikkeling en groei, op adem komen, rust en overzicht, exploreren van de omgeving, de pracht en de rijkheid van de omgeving.

In deze leertuin wordt het thema verder uitgewerkt. Dit gebeurt op de dinsdag-, woensdag- en donderdagmiddag. We werken groepsdoorbrekend.

	Project	Jaar A	Jaar B	Jaar C	Kerdoelen
Aug/sept	Gouden weken	Dit ben ik	Dit ben ik	Dit ben ik	34, 35, 36, 37, 51
Oktober	Kinderboekenweek				
Nov/Dec	Feest	Feest	Feest	Feest	38, 47, 51
Jan/feb/mrt	Techniek en Natuur	Ruimte	Mijn lijf	Kunst	34, 35, 36, 37
Mrt/apr	Natuur en Milieu	Lente/Pasen	Boerderij	Groeien en bloeien	34, 38
Mei/juni/juli	Tijd en Ruimte	Vroeger en nu	Verkeer en vervoer	De wereld	35, 39

In groep 4 t/m 8 werken we met Leskracht. De Leskracht-aanpak is een procesgeoriënteerde onderwijsdidactiek waarbij kinderen, naast het ontwikkelen van kennis, worden verleid om vragen te stellen, samen te werken en het geleerde op uiteenlopende wijze te presenteren. Binnen de wereldoriëntatie thema's worden houding, vaardigheden, denkwijzen en kennis in samenhang ontwikkeld.

	Project	Jaar A	Jaar B	Jaar C	Kerdoelen
Aug/sept	Mijn omgeving en ik	Jij en ik	Samenleving	Mijn dorp/stad	34, 35, 36, 37, 51, 52
Oktober	Kinderboekenweek				
Nov/dec	St. Juttemis tot party				38, 47
Jan/feb	Maken en gebruiken	Duurzaam leven	Van handel naar industrie	Ontwerpen en producten	35, 39
Mrt/apr	Lente	Zoogdier en mens	Flora en fauna	Weer en klimaat	34, 38
Mei	Herdenking WOII	Vanaf groep 5 in te plannen			53
Mei/juni	Wetenschap en techniek	Uitvinders	Techniek moet je doen	Natuurkrachten	53
Juni/juli	Around the world	Wereldse gebieden	Werelds leven	Oeroude verhalen	35, 38, 47, 51, 52

Kerdoel 56 komt aan bod in ons cultuurplan. Waarin leerlingen enige kennis verwerven over en krijgen van waardering over cultureel erfgoed.

KiVa werkt aan de sociale vaardigheden en de sociaal emotionele ontwikkeling van leerlingen. Daardoor wordt de sociale veiligheid op school versterkt en worden groepsproblemen zoals pesten effectief voorkomen. KiVa werkt dus preventief, maar het programma kent ook curatieve onderdelen voor wanneer er zich toch problemen voordoen.

De oplossing in de groep

Binnen KiVa ligt de nadruk op de groep als geheel en dus niet op specifieke individuen zoals pesters, slachtoffers of kinderen met veel of weinig vriendjes en vriendinnetjes. Want hoewel niet iedereen er verantwoordelijk voor is dat er groepsproblemen zijn, is iedereen er wel verantwoordelijk voor dat die problemen worden opgelost en in de toekomst worden voorkomen. KiVa gebruikt dus de kracht van de groep. Ons motto luidt dan ook: samen maken wij er een fijne school van!

Schoolbreed programma

KiVa is een schoolbrede aanpak. Dat wil zeggen dat KiVa aanbod heeft voor alle klassen van de basisschool. Verder betekent het dat KiVa interventies op schoolniveau, klassikaal niveau en individueel niveau combineert. Op schoolniveau streeft KiVa bijvoorbeeld naar een cultuur waarin wederzijdse acceptatie, respectvol en positief gedrag de norm is.

Op klassikaal niveau biedt KiVa onder meer ondersteuning voor adequaat klassenmanagement, terwijl op individueel niveau gewerkt wordt aan de sociale vaardigheden en de sociaal-emotionele ontwikkelingen van de leerlingen. Verschillende onderzoeken laten zien dat schoolbrede programma's het meest effectief zijn om de sociale veiligheid op school te versterken en pesten tegen te gaan.

Preventief en curatief

KiVa kenmerkt zich door een preventieve aanpak, maar het programma kent ook curatieve onderdelen. Het preventieve gedeelte van KiVa richt zich op positieve groepsvorming. Doordat er met KiVa positieve groepsnormen worden gecreëerd, ontstaat er een sociaal klimaat waarin negatief gedrag niet past. Positief gedrag wordt door de groep gestimuleerd, negatief gedrag wordt collectief afgekeurd. Daardoor vertonen leerlingen minder negatief gedrag, zoals pesten of grensoverschrijdend gedrag. Daarnaast kent KiVa curatieve aspecten, zoals de steungroepaanpak en de herstelmethode.

Structureel komend de volgende thema's aan bod:

- **Zelfbeeld**
De leerlingen leren met hun mogelijkheden en grenzen om te gaan:
 - ze hebben zelfvertrouwen;
 - ze kunnen gedragsimpulsen beheersen;
 - ze kunnen en durven voor zichzelf en anderen op te komen.
- **Sociaal gedrag**
De leerlingen leveren een positieve bijdrage in de groep:
 - ze gaan respectvol met anderen om;
 - ze handelen naar algemeen geaccepteerde normen en waarden;
 - ze respecteren verschillen in levensbeschouwing en cultuur;
 - ze durven in de groep voor hun eigen standpunt uit te komen;
 - ze houden rekening met gevoelens en wensen van anderen;
 - ze durven in de groep steun te geven aan iemand met een afwijkend standpunt;
 - ze nemen verantwoordelijkheid voor te verrichten taken.
 -
- **Gezond en redzaam gedrag**
De leerlingen weten dat zijzelf en andere mensen sociale en affectieve behoeften hebben:
 - ze kunnen opkomen voor zichzelf;
 - ze kunnen rekening houden met anderen.

5. Overzicht activiteiten die we uitvoeren op het gebied van burgerschap

- Via schooltelevisieprogramma's die aangeboden worden gedurende het schooljaar wordt er aandacht aan actief burgerschap gegeven.
 - Groep 1 en 2 – Koekeloere of alternatief
 - Groep 3 en 4 – Jeugdjournaal (ochtenduitzending)
 - Groep 5 en 6 – Jeugdjournaal (ochtenduitzending)
 - Groep 7 en 8 – Jeugdjournaal (ochtenduitzending)
- Tijdens vieringen kunnen de kinderen zich vrij uiten met toneel, zang, dans, het presenteren etc. Hierbij wordt van de leerlingen verwacht dat ze zich vrij uiten met respect en waardering voor iedereen, zowel in hun uitingen als in hun rol als toeschouwer.
- In alle groepen wordt de methode Trefwoord gebruikt voor godsdienstig en levensbeschouwelijk vormend onderwijs
- We besteden aandacht aan de Christelijke feestdagen, maar ook aan de bekende feestdagen van andere geloven, zoals het Suikerfeest.
- Ieder jaar wordt er aandacht besteed aan de 4 en 5 mei-vieringen. In Wagenborgen wordt jaarlijks meegedaan aan de herdenkingen bij het monument en de lezing vooraf. Het onderwerp van de herdenking heeft altijd te maken met vrijheid, vrijheid van geloof, vrije meningsuiting.
- Joods monument herdenking op 9 maart, groep 5 en 6
- Vrijwilligersdag, samenwerking met steungroep dorp. Leerteam omgeving.
- Tijdens de lessen cultuur wordt aandacht besteed aan erfgoed, bijv. borgen en wierden, natuurlijk landschap. Dit programma verschilt jaarlijks.
- Afscheid groep 8 wordt door leerlingen zelf geregeld.
- ANWB lessen verkeerseducatie Streetwise

Vrijheid en gelijkheid: De gouden weken, activiteit begin van het schooljaar. Trefwoord, KIVA, regels en afspraken in school, Begroeting aan het begin van de dag bij de deur. We zien ieder kind. Dit zie je terug in de praktijk. Afsluiting aan het einde van de dag met de klas maar ook individueel bij ieder kind.

Macht en inspraak: Leerlingenraad verkiezing op de 3e dinsdag van september, zelf regels/afspraken in de klas maken. Klassenafspraken hangen in de klas. KIVA, zelf oplossingen zoeken. Eigenaarschap in algemeenheid. Wij maken als collega's samen de school.

Democratische cultuur: Zie bouwsteen 2. Als leerkrachten mogen we meepraten, hebben we inspraak (v.b. schooltijden en verlengde schooldag), nieuws uit de dag, Jeugdjournaal.

Identiteit: Afscheid van groep 8, feesten die we als school doen, Kronkelspelen. In de toekomst een Podiumdag (Kronkeldag). Voorleeswedstrijd – stemmen op elkaar, presenteren unitonderwijs.

Diversiteit: Verschillen zijn er en mogen er zijn. Ik-rapport, eigen doelen kunnen stellen. Er zelf over na denken en met anderen delen. Voorbeelden hiervan zijn de Ik-koffer en het portfolio.

Solidariteit: Goede doelen, 9 maart Joods monument, 4 mei kranslegging, We dragen uit dat iedereen erbij hoort. Kamp groep 7 en groep 8, Schoolreisje. Culturele uitstapjes. Buitenschoolse activiteiten. NSA gym. Opschoon dag-NL-doet-activiteiten met het dorp.

We kiezen waar het kan voor groepsdoorbrekend werken: Maatjeslezen-Pasen-Sportdag-handvaardigheid groep 6/7/8.

6 Wijze van evalueren en in beeld brengen van de opbrengsten van het burgerschapsonderwijs

Ouders worden door middel van de volgende media van informatie voorzien:

- Schoolgids
- (Nieuws)brieven via Social Schools
- Oudergesprekken
- Ouderavonden
- Website
- E-mail

Middels deze informatiekanalen krijgen ouders de kans mee te denken over lopende en komende projecten. Ouders kunnen de informatie over onderwerpen, die spelen in en buiten de school, met hun kinderen bespreken. De informatie is ook bedoeld om ouders op de hoogte te brengen van de gang van zaken op school. Het biedt ouders gelegenheid om vragen te stellen, kritisch te zijn en suggesties te geven. Ouders hebben aldus de mogelijkheid om een actieve bijdrage te leveren binnen de school.

Iedere twee jaar meten wij de tevredenheid door een tevredenheidspeiling uit te zetten onder de ouders. De feedback die wij daaruit ontvangen proberen wij zo goed mogelijk aan te passen of in te vullen. Iedere twee jaar evalueren wij bij de kinderen hoe het gesteld is met hun tevredenheid middels een leerlingen-enquête. Hun tevredenheid is voor een groot deel afhankelijk van de rol die de leerkracht in school inneemt en zorgt voor een veilige omgeving.

Tevens evalueren wij ook iedere twee jaar hoe het gesteld is met de tevredenheid van leerkrachten en ouders middels tevredenheidsenquêtes.

De resultaten van de enquêtes worden in samengevatte vorm via Social Schools gedeeld.